[2025] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 239 : 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 114

ਕਾਂਸਟੇਬਲ 907 ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

(2013 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 355)

28 ਜਨਵਰੀ 2025

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ* ਅਤੇ ਅਗਸਟੀਨ ਜਾਰਜ ਮਸੀਹ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਸ. 302, 34 - ਕਤਲ - ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ - ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ-ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਕਾਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਹਿ-ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਹੇਠਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ- ਸਹੀ: ਆਯੋਜਿਤ:- ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ - ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 379 - ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 - ਧਾਰਾ 27 (3)। [ਪਾਰਸ 18-20]

---

* ਲੇਖਕ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 378 - ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ - ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ - ਕਦੋਂ:

ਆਯੋਜਿਤ:- ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੇਟੈਂਟ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਵੇ; ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਨ/ਭੁੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਵਾਜਬ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੰਭਵ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 12]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਬਾਬੂ ਸਾਹਿਬਗੌੜਾ ਰੁਦਰਗੌਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2024] 5 ਐਸਸੀਆਰ 174 : (2024) 8 ਐਸਸੀਸੀ 149; ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਵਿ. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2022) 6 ਐਸਸੀਸੀ 576; ਏਜ਼ਾਜ਼ੁਸੈਨ ਸਬਦਾਰਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2019) 14 ਐਸਸੀਸੀ 339; ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਸੂ ਬਨਾਮ ਜੱਸੂ ਵਿ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [2022] 2 ਐਸਸੀਆਰ 647 : (2022) 2 ਐਸਸੀਸੀ 545; ਮਧੂਸੂਦਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੋਰ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 4035 - ਭਰੋਸੇ.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ; ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ; ਮਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਊਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ; ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ; ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ; ਪੇਟੈਂਟ ਵਿਗਾੜ; ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਨਾ/ਭੁੱਲ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 355
2008 ਦੇ ਜੀਏ ਨੰਬਰ 100 ਅਤੇ 2006 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 217 ਅਤੇ 218 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 27.12.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਲ
2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 788

ਕਾਂਸਟੇਬਲ 907 ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਤੁਲ ਕੁਮਾਰ, ਸਵੀਟੀ ਸਿੰਘ, ਅਰਚਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਰਾਹੁਲ ਪਾਂਡੇ, ਹਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਦੀਪਤਾ ਸਿੰਘਾ ਰਾਏ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਰਾਜ, ਅਵਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਿੰਘ, ਮੁਨੀਂਦਰ ਦਿਵੇਦੀ, ਦਿਵਿਆ ਭੱਲਾ, ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਲਾਬ ਇਨਾਮਦਾਰ, ਰੇਵੰਤਾ ਸੋਲੰਕੀ, ਹਿਰਦੇ ਬਾਜੇਤਰੀ, ਬੀ ਵਿਜੇਲਕਸ਼ਮੀ ਮੈਨਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਕੌਸ਼ਲਪਤੀ ਗੌਤਮ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਅਕਸ਼ਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਦਿਤੀਆ ਅਵਸਥੀ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 27 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ ਜੋ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 6 ਸਤੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ 2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 217 ਅਤੇ 2006 ਦੀ 218 ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 18602 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 19593 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 (1) ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕਾਂਸਟੇਬਲ 907 ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ 192 ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਨੇਗੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4, 2 ਅਤੇ 3) ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2008 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 100 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

---

1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ 'ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2 ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਆਈਪੀਸੀ'।

3 ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ'

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

3. ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

3.1 15 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਥਾਣੇ ਦੇ ਐਸਐਚਓ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1000 ਹੈ। DL2CR4766। ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 8:55 ਵਜੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਡਰਾਈਵਰ ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਿਲਵਰ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਕਤ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਈਡੀਪੀਐਲ ਗੇਟ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵੇਖੀ। ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਓਵਰਟੇਕ ਕਰਕੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 0.38 ਬੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੋਲੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸਹਿ-ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

3.2 ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, 16 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ, ਸੰਜੀਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 15 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ 'ਚ ਰੁੜਕੀ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਨੀਸ਼ਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮ੍ਰਿਤਕ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅੱਗੇ ਦੀ ਯਾਤਰੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਕੇਐਮ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਕੇਐਮ ਭੂਮਿਕਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਰੁੜਕੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 6:45 ਵਜੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸ਼ਿਆਮਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਜੋ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 8.30 ਵਜੇ ਆਈਡੀਪੀਐਲ ਫਾਟਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਲੇਟ ਵਾਲੀ ਸਿਲਵਰ ਰੰਗ ਦੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਓਵਰਟੇਕ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਉਕਤ ਗੋਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ। ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ 'ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਦੇ ਥਾਣਾ ਕੋਤਵਾਲੀ 'ਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੜ੍ਹੀ ਇੰਡੀਕਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਾਜੀਵ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਜੁਗਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਚੌਹਾਨ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਤ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ 2004 ਦੀ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 455 ਵਜੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3.4 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰੈਨੀਓ-ਦਿਮਾਗੀ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ।

3.5 ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ., ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ (ਐਕਸ.ਟੀ.ਕੇ.ਏ-27) ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 (3) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ (ਐਕਸਟ ਕੇਏ-28) ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3.6 ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਸੀ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 2005 ਦੀ ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 50 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਨੰਬਰ 1- ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 2005 ਦੀ ਐਸਟੀ 108 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਪਰਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2005 ਦੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 50 ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

3.7 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਦਕਿ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

3.8 ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

3.9 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

3.10 ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 19734 ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਾਂਸਟੇਬਲ 907 ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ 192 ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 355 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਲ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 788 ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਨੇਗੀ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 2015 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1425-1426 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 15 ਜੁਲਾਈ 2013 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ 2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 355 ਅਤੇ 2013 ਦੇ 788 ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

5. ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 16 ਜਨਵਰੀ 2025 ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1425-1426, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੁਬੇ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ

---

4 ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.'

7. ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਰਾਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 (ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ) ਸੰਜੀਵ ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 (ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਭਾਬੀ) ਕੇਐਮ ਭਾਰਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਕਤ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ 5 ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ।

8. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵਤਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਸੀ।

9. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

10. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, **ਬਾਬੂ ਸਾਹਿਬਗੌੜਾ ਰੁਦਰਗੌਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਕਰਨਾਟਕ** ਰਾਜ, 6 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ (ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

5(2022)6ਐਸਸੀਸੀ576

6 [2024] 5 ਐਸਸੀਆਰ 174 : (2024) 8 ਐਸਸੀਸੀ 149

"38. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

39 . ਰਾਜੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ। ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [ਰਾਜੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2022) 3 ਐਸਸੀਸੀ 471: (2022) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 31] ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 482-83, ਪੈਰਾ 29)

"29. ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ: (ਚੰਦਰੱਪਾ ਕੇਸ [ਚੰਦਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, (2007) 4 ਐਸਸੀਸੀ 415: (2007) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 325], ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 432, ਪੈਰਾ 42)

42. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ

(1) ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ, ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨਦਾਆਦੇਸ਼ਸਥਾਪਤਕੀਤਾਗਿਆਹੈ।

(2) ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ, ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾਜਾਂਸ਼ਰਤਨਹੀਂਰੱਖਦੀ।

(3) ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨ", "ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ", "ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਲਾਤ", "ਵਿਗਾੜੇ ਹੋਏ ਸਿੱਟੇ", "ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀਆਂ",

ਆਦਿ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ "ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ" ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਝਿਜਕ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(4) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਦੂਜਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(5) ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟੇ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

40. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਚ.ਡੀ. ਸੁੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [ਐਚਡੀ ਸੁੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2023) 9 ਐਸਸੀਸੀ 581 : (2023) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 748] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 378 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 584, ਪੈਰਾ 8)

“8. ... 8.1. ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ;

8.2. ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ;

8.3. ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ;

8.4. ਜੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਵੀਸੰਭਵਸੀ;ਅਤੇ

8.5. ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੱਟਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

41. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

4.1.1 ਕਿ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੇਟੈਂਟ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ

4.1.2 ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਨ/ਭੁੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ; ਅਤੇ

4.1.3 ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋ ਵਾਜਬ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

12 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੇਟੈਂਟ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਵੇ; ਕਿ ਉਹੀ ਅਧਾਰਤ ਹੈ

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹਨਾ/ਭੁੱਲ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਵਾਜਬ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੰਭਵ ਹੈ.

13 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 (1) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ।

14 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ

I. ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਸਨ;

II. ਦੋਸ਼ੀ ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ;

III. ਬਾਕੀ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ (ਜੀ.ਡੀ.) ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਐਂਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ।

IV. ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 (ਇੱਥੇ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾਵਾਂ) ਦਾ ਨਾਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ;

V. ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨਗਰਕੋਟੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਿਸ਼ਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪਛਾਣ ਮੈਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਾ-13 ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ, ਅਸ਼ਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਭਾਵ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1;

VI. ਇਹ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

15 ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 (ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ) ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

16 ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 (ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ) ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

17 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ।

18 ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) **ਏਜ਼ਾਜ਼ੁਸੈਨ ਸਬਦਾਰਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ**

(ii) ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਸੂ ਬਨਾਮ ਜੱਸੂ ਵਿ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ; 8

(iii) **ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਗਦਾਧਰ ਚੰਦਰ ਵਿ. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ); ਅਤੇ**

(iv) **ਮਧੂਸੂਦਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ।**

19 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 (ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ) ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1 ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1-ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

20 ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

(ii) 2008 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 100 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2019) 14 ਐਸਸੀਸੀ 339

[2022] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 647 : (2022) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 545

2024 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 4035

(iii) ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ 2005 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 50 ਵਿੱਚ 6 ਸਤੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(iv) ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(v) ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈੱਸਿਰਲੇਖ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016